

Een bottermast voor Huizen

Op de botterwerf in Huizen geeft Harmen Timmerman leiding aan een heel team van vrijwilligers. Die doen er alles aan om de vloot bidders in goede conditie te houden. Onlangs maakte Harmen een nieuwe bottermast, die anders uitpakte dan de bedoeling was. Door: Wim de Bruijn Foto's: Harmen Timmerman

Om een circa 13 m lange bottermast te kunnen maken kocht Harmen mooie delen Oregon Pine. Een stuk van 7,75 m en andere delen van de standaardlengte van 6 m. Zo konden de lussen verspringen. Uiteindelijk werd de bottermast nog wat langer, want Huizer bidders varen, net als die uit Spakenburg met een klappmast. Om de Hollandse brug te kunnen passeren kan de top omlaag worden geklapt met een handig klapsysteem dat vanaf het dek bediend kan worden.

Omdat de onvolprezen Hout Konstruktie Lijm van Bison al twee jaar niet meer wordt gemaakt, koos Harmen voor de PU-2K van Bijlard. Mastenmaker Wim Mendelts adviseerde al eerder in de Spiegel om deze te verdunnen met thinner. De lijm zou dan beter in het hout trekken en beter verwerkbaar zijn. De eindresultaten zouden voldoende zijn om een mast veilig te kunnen lijmen. Want op zo'n ongestaagde bottermast komen behoorlijke krachten te staan, vooral bij vlagerig

weer. Bij een vlaag zwiept eerst de mast door, het grootzeil loost dan al een deel van de wind, daarna gaat de botter pas hellen, maar minder dan bij een gestaagde mast.

De opbouw van de mast

Harmen ging met de vrijwilligers aan de slag. De lussen kregen een schuimte niet van 1:10 maar van 1:12. Dat wil zeggen dat de lengte van de las twaalfmaal de dikte van de te lijmen delen van de mast ter plaatse wordt. Nadat de mast klaar was om te worden afgewerkt, was er even geen plaats in de loods en werd hij tijdelijk opgeborgen onder een lang afdak, dat een redelijk goede beschutting bood. Op dat moment in februari van dit jaar, was de relatieve vochtigheid van het hout 10-15 procent. Toen Harmen in maart, buiten in de zon, aan de mast wilde gaan werken, was de relatieve vochtigheid opgelopen tot 16-17 procent.

Na 1 uur in de zon werken ging het hout snel drogen en dus krimpen met als gevolg dat er windscheurtjes in het hout kwamen. Op zich kan dat geen kwaad. Maar op een aantal plaatsen volgden de windscheurtjes precies de lijmmaad en daar was Harmen niet gelukkig mee, want zo bood de lijmmaad geen goede verbinding meer. (Bijlard heeft overigens inmiddels afgeraden de 2K-PU lijm te

25 JAAR HUIZER BIDDERS

In 2022 bestaat de Stichting Huizer Bidders 25 jaar. Het begon allemaal met het beheer van de gemeentelijke botter HZ 108, zo vertelt voorzitter Johan Westland. Dankzij de inzet van talloze vrijwilligers, vrienden en sponsors is de stichting uitgegroeid tot een zeer vitale club met vier prachtige bidders in eigendom, zeker honderd vrijwilligers, ruim duizend vrienden en tientallen sponsors. Er is ook een bloeiende jeugdafdeling, "de Bramzigers", met twee eigen schepen. Met elkaar houdt men dit historisch erfgoed in de vaart en behouden voor de toekomst.

Er zijn veel activiteiten: op 18 juni is er een open botterdag die iedereen kan bezoeken. Op de laatste zaterdag van augustus zijn de Eerste Nationale botterkampioenschappen gepland. Op vrijdag 16 september vindt de traditionele Taeje Bökkesrace plaats waarin naar verwachting veertig door bedrijven en vrienden gehuurde bidders strijden om de Taeje Bökkes wisselbeker. Op zaterdag 17 september is een grootse vlootshow van bidders gepland ter ere van alle eigenaren en vrijwilligers die er al meer dan 50 jaar voor zorgen dat er van de ruim 2500 bidders die ooit de Zuiderzee bevoeren er nog zo'n zeventig voor het nageslacht zijn bewaard. De dag wordt afgesloten met een concert in de haven van Huizen.

foto: De vloot van de Stichting Huizer Bidders heeft ligplaats voor het Havenkantoor met links het onderkomen voor reparatie aan bidders. Die kunnen op een lorrie via een rail uit het water naar binnen worden gereden, zodat er droog kan worden gewerkt, hetgeen de kwaliteit van het werk aanzienlijk verhoogd. Rechts de Huizer kalkovens, nu niet meer in gebruik.

gebruiken voor het verlijmen van masten en rondhouten.) Bij navraag bij houthandelaren bleek dat Oregon Pine zeer gevoelig is voor vocht en daarna weer drogen. Harmen vertrouwde de lijmnaden, die intussen over een veel grotere lengte verder waren ingescheurd, niet meer en ging ze tot 4 cm diep openzagen met een handcirkelzaag. Daarna werden er lange, 4 cm brede veren gezaagd en pasgemaakt om ze vervolgens in de zaagsneden te lijmen. Hiervoor gebruikte hij Jowapur 686.60 die uit de test in SdZ 2021.5 als uitstekend naar voren kwam. De mast is inmiddels grotendeels afgewerkt en in een aantal lagen verdunde lak gezet tegen uitdroging. Zo gauw hij nodig is, kan worden begonnen met het definitieve afwerken.

Mast voor schouw

Om voor de toekomst voldoende aanwas van schippers en maten te hebben, leidt men in Huizen jeugdleden op. Dat gebeurt op een houten schouw die in de jaren zeventig van de vorige eeuw door Roelof van der Werff in Workum werd gebouwd. De huidige mast vertoonde enkele rotte plekken die verder aan het inwateren waren, dus

besloot het bestuur dat er gelijk maar een nieuwe mast voor de schouw moest worden gemaakt met een lengte van 9,5 m. In overleg met fabrikant Bijlard die alle lijmperikelen nauwkeurig had gevolgd, kwam deze met het advies om deze nieuwe mast te lijmen met de Bijlard Resorcinol. Het bedrijf stelde de benodigde lijn zelfs ter beschikking. Resorcinol is een zeer hoogwaardige 2-componenten houtlijm. De lijn is uitermate geschikt voor dragende functies en ook voor de schuifspanning die in een ongestaagde mast kan optreden. De belangrijkste voorwaarde bij de verwerking is: zeer goed passende naden, want de resorcinol is niet poriën vullend. Bovendien is de *potlife* niet overdreven lang, dus je moet voldoende mensen hebben om de lijn aan te brengen, de delen op elkaar te leggen en voldoende lijmtangen aan te brengen om alles stevig te fixeren. Daarna komt het zagen tot 8-kant, daarna het schaven naar 16-en vervolgens 32-kant of zelfs 64-kant en dan het rondscheren, gevolgd door langdurig lakken en schuren en het aanbrengen van het mastbeslag. Meer dan voldoende werk voor deze allround scheepstimmerman en de vele vrijwilligers!

- 1 Harmen Timmerman werkt twee dagen per week voor de Huizer botters. In januari verving hij de achtersteven en een kielbalk van een van de vier schepen van de vloot.
- 2 De 13 m lange bottermast wordt opgebouwd uit een groot aantal delen die op- en aan elkaar worden gelijmd. Je moet wel beschikken over een eindeloze voorraad lijmtangen. Ik telde op deze foto al zo'n 50 stuks. De mast blijft hol, zodat de elektra er doorheen kan worden gevoerd. De mastvoet wordt massief gelijmd. De platen lood houden de mast in vorm op de schragen.
- 3 Alle delen zijn verlijmd. De mastvoet is afgewerkt. Alleen de masttop ontbreekt nog.
- 4 De mast is nu een achtkant en wordt dan zestienkant en 32-kant gezaagd. Daarna kan worden begonnen met het rondscheren en daarna schuren.
- 5 en 5a De mast was nog niet af en niet behandeld. Het Oregon Pine nam in de buitenlucht vocht op, daarna droogde het in de zon snel tijdens het werken aan de mast en het hout ging krimpen. Op de lijmnaad kwamen scheurtjes. De lijmnaad zaagde Harmen open om er 4 cm brede veren in te lijmen met Jowapur 686.60.
- 6 De 9,5 m lange ongestaagde mast voor de houten schouw (rechts) is een stuk korter en eenvoudiger te maken. Hij is gelijmd met Bijlard Resorcinol, een zeer sterke tweecomponentenlijm.